

Ministerstwo
Edukacji Narodowej

NPZ
NARODOWY PROGRAM ZDROWIA

ROZ ROZ

PODSUMOWANIE PROJEKTU

SZKOŁA BEZPIECZNYCH RELACJI

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY W PIGUŁCE

KLUCZOWY ZASIĘG I EFEKTY

Ogólnopolski nabór dobrych praktyk – zaproszenie skierowane do tysięcy szkół i środowisk edukacyjnych.

Cykl debat z udziałem uczniów i lokalnych społeczności, które zebrały autentyczny głos uczniów i szkół, przekształcając doświadczenia z terenu w praktyczne rekomendacje do wdrożenia.

Wyłonione rozwiązania – pięć zestawów polskich praktyk, gotowych do skalowania krajowego i europejskiego.

Europejska debata finałowa z ekspertami Komisji Europejskiej, zdrowia psychicznego, cyberbezpieczeństwa i polityki edukacyjnej.

Szeroka widoczność społeczna – projekt edukacyjny skutecznie dotarł do szerokiego grona odbiorców zainteresowanych bezpieczeństwem i dobrostanem psychicznym uczniów.

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY W PIGUŁCE

WYBRANE DOBRE PRAKTYKI

Ratowniczy Duch Zespołu

Ratowniczy Duch Zespołu – rozwijanie empatii i odpowiedzialności poprzez współdziałanie i aktywność fizyczną.

Mediatorzy Pokoju – rówieśniczy mechanizm mediacji zapobiegający eskalacji konfliktów.

Mediatorzy Pokoju

Supermoc Klasowa – program współtworzony przez uczniów, oparty na psychologii pozytywnej.

Supermoc Klasowa

Codzienna Życzliwość – systemowe działanie angażujące całą społeczność szkolną i wzmacniające klimat relacji.

Codzienna Życzliwość

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY W PIGUŁCE

Poezja Uwalnia Emocje – kultura i twórczość jako narzędzie regulacji emocji i profilaktyki przemocy.

Wrażliwość jest naszą siłą –
ale wymaga kultury krytyki,
która nie uderza w człowieka.

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY W PIGUŁCE

MIĘDZYNARODOWY WYMIAR

- Polskie praktyki zostały zgłoszone do Europejskiego Portalu Dobrych Praktyk KE.
- Debata europejska „From Poland to Europe – stopping peer violence together” otworzyła drogę do wymiany doświadczeń z poziomu UE.
- Projekt stanowi impuls do rozwoju wspólnych ram działań UE w obszarze przeciwdziałania przemocy rówieśniczej.

GŁÓWNE WNIOSKI

- Najskuteczniejsze działania wzmacniają klimat szkoły poprzez relacje, empatię i aktywny udział uczniów.
- Przemoc rówieśnicza i cyberprzemoc mogą być ograniczane dzięki rozwiązaniom opartym na danych i profilaktyce, wdrażanym konsekwentnie w środowisku szkolnym.
- Wyłonione praktyki pokazują, że podnoszenie bezpieczeństwa w szkole jest osiągalne – zwłaszcza gdy działania mają charakter systemowy i długofalowy.

**Zdrowie psychiczne dzieci
to fundament przyszłości,
który wymaga odwagi, empatii
i codziennej troski.**

NAJWAŻNIEJSZE LICZBY

“

Szkoły zaproszone do naboru

5 000

“

Wybrane dobre
praktyki

”

5

”

“

Samorządy lokalne
zaproszone do naboru

2 500

”

UCZESTNICY, KTÓRZY WZIĘLI UDZIAŁ W DEBATACH

600

uczniów

24

ekspertów

50

przedstawicieli kadry szkolnej

DLACZEGO TEN PROJEKT

RELACJE ZAMIAST PRZEMOCY

Przemoc rówieśnicza – zarówno bezpośrednia, jak i cyfrowa – stanowi jedno z najpoważniejszych zagrożeń dla zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży oraz klimatu społecznego szkół. Zjawisko to negatywnie wpływa na dobrostan uczniów, obniża poczucie bezpieczeństwa i pogarsza relacje społeczne, a jego skuteczne ograniczanie wymaga nie tylko interwencji w sytuacjach kryzysowych, lecz przede wszystkim działań profilaktycznych o charakterze systemowym.

Projekt „Szkoła Dialogu i Bezpieczeństwa” powstał jako odpowiedź na tę potrzebę, tworząc ogólnopolski mechanizm identyfikacji, weryfikacji i upowszechniania sprawdzonych, skutecznych rozwiązań przeciwdziałania przemocy rówieśniczej. Jego celem było nie tylko wskazanie działań, które realnie poprawiają klimat szkoły, lecz także wzmocnienie podejścia opartego na budowaniu relacji, dialogu i odpowiedzialności społecznej.

W ramach projektu zidentyfikowano, oceniono i upowszechniono dobre praktyki realizowane w polskich szkołach, a następnie skonfrontowano je z aktualną wiedzą ekspercką podczas debat regionalnych oraz debaty europejskiej. Projekt połączył szkoły, uczniów, rodziców, nauczycieli, ekspertów oraz przedstawicieli administracji publicznej we wspólnym procesie budowania bezpiecznego i wspierającego środowiska edukacyjnego.

DLACZEGO TEN PROJEKT

PROJEKT „SZKOŁA DIALOGU I BEZPIECZEŃSTWA – DOBRE PRAKTYKI PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY RÓWIEŚNICZEJ” ZOSTAŁ ZAPROJEKTOWANY JAKO SPÓJNY PROCES OPARTY NA DWÓCH POWIĄZANYCH MODUŁACH, KTÓRE WZAJEMNIE SIĘ UZUPEŁNIAŁY I POZWALAŁY WYPRACOWAĆ SPÓJNE WNIOSKI PROJEKTU.

CELEM TAKIEJ KONSTRUKCJI BYŁO NIE TYLKO ZIDENTYFIKOWANIE SKUTECZNYCH DZIAŁAŃ REALIZOWANYCH W SZKOŁACH, LECZ TAKŻE ICH POGŁĘBIONA ANALIZA, KONFRONTACJA Z DOŚWIADCZENIEM ŚRODOWISK SZKOLNYCH ORAZ PRZEŁOŻENIE NA REKOMENDACJE MOŻLIWE DO WDROŻENIA NA POZIOMIE LOKALNYM, KRAJOWYM I EUROPEJSKIM.

MODUŁ 1 – DOBRE PRAKTYKI

Pierwszy moduł koncentrował się na identyfikacji, ocenie i opracowaniu skutecznych działań realizowanych w polskich szkołach w obszarze przeciwdziałania przemocy rówieśniczej oraz wzmacniania dobrostanu psychicznego uczniów.

W ramach modułu przeprowadzono ogólnopolski nabór dobrych praktyk skierowany do szkół podstawowych i ponadpodstawowych.

Wyłonione praktyki zostały następnie opracowane w formie katalogu dobrych praktyk oraz materiałów wdrożeniowych, przybierających postać Platformy e-learningowej oraz Repozytorium Dobrych Praktyk, tworząc zestaw gotowych narzędzi wspierających szkoły w codziennej pracy wychowawczej i profilaktycznej.

Szczegóły, w tym prezentacja wybranych dobrych praktyk zostały przedstawione w kolejnych częściach raportu.

MODUŁ 2 – DEBATY

Drugi moduł projektu miał charakter dialogu i pogłębionej refleksji nad doświadczeniami szkół oraz aktualną wiedzą ekspercką. Jego celem było zebranie głosów różnych środowisk i przełożenie ich na rekomendacje systemowe. W ramach modułu zorganizowano cykl debat regionalnych w różnych częściach kraju, z udziałem: uczniów, kadry szkolnej (dyrektorów, nauczycieli, pedagogów i psychologów), ekspertów, przedstawicieli społeczności lokalnych.

Debaty regionalne stały się niezastąpionym źródłem wiedzy jakościowej, pozwalającym poznać bezpośredni głos uczniów i praktyków szkolnych, ich realne doświadczenia, wyzwania oraz potrzeby związane z przeciwdziałaniem przemocy rówieśniczej. Zgromadzone opinie i wnioski posłużyły do formułowania rekomendacji dla poziomu regionalnego i krajowego.

Zwieńczeniem modułu była Europejska Debat Dobrych Praktyk, zorganizowana w Warszawie, która nadała projektowi szerszy, międzynarodowy kontekst.

W jej trakcie polskie doświadczenia szkolne zostały zestawione z aktualną wiedzą ekspercką oraz europejską perspektywą polityk publicznych. Ważnym elementem debaty był także głos uczniów, którzy podzielili się osobistymi doświadczeniami przemocy rówieśniczej oraz opowiedzieli o swoim zaangażowaniu w działania wolontariackie na rzecz przeciwdziałania przemocy w szkołach.

Szczegółowy opis debat regionalnych, Europejskiej Debat Dobrych Praktyk oraz wypracowanych rekomendacji przedstawiony jest w dalszych częściach raportu.

PIĘĆ ROZWIĄZAŃ BUDUJĄCYCH BEZPIECZNĄ I WSPIERAJĄCĄ SZKOŁĘ

Projekt „Szkoła Dialogu i Bezpieczeństwa” pokazał, co naprawdę działa w polskich szkołach – i pozwolił wyłonić dobre praktyki, które realnie budują bezpieczeństwo, relacje i dobrostan.

Spośród 10 zidentyfikowanych skutecznych praktyk powstało 5 gotowych do wdrożenia modeli, które realnie wzmacniają bezpieczeństwo i dobrostan w polskich szkołach.

Wyłonione dobre praktyki charakteryzują się następującymi cechami:

- klimat szkoły i poczucie bezpieczeństwa,
- relacje rówieśnicze i życzliwość,
- dobrostan psychiczny uczniów,
- anty-stygmatyzacja i wczesna profilaktyka,
- ograniczanie hejtu i cyberprzemocy,
- aktywny udział uczniów w tworzeniu działań.

W efekcie powstał zestaw praktyk gotowych do upowszechniania w Polsce i zgłoszenia do Europejskiego Portalu Dobrych Praktyk Komisji Europejskiej.

Ratowniczy Duch Zespołu

RATOWNICZY DUCH ZESPOŁU

empatia w ruchu, zamiast konfliktu

To działanie, realizowane ze wsparciem służb ratowniczych, łączy pierwszą pomoc, współpracę i wysiłek fizyczny. Uczniowie pracują w mieszanych drużynach, uczą się resuscytacji, pokonują zadania terenowe i odkrywają, że siła nie polega na dominacji – ale na współdziałaniu.

Efekt? Zmniejszenie napięć, budowanie odpowiedzialności i przeniesienie rywalizacji z poziomu „przeciwko sobie” na „razem dla celu”.

Ta praktyka szczególnie wzmacnia:

- empatię,
- zaufanie,
- poczucie wartości,
- bezpieczeństwo psychiczne.

Jej fundament – „kiedy działamy razem, przemoc traci sens” – może być wdrożony w każdej szkole, z salą gimnastyczną, boiskiem lub współpracą z lokalnymi służbami.

MEDIATORZY POKOJU

uczniowie jako neutralni rozjemcy

To gotowy model wprowadzania mediacji rówieśniczych, oparty na wyborze uczniów-mediatorów, dwudniowym szkoleniu z psychologiem i stałym systemie dyżurów. Jego siłą jest prosty komunikat:

„Kiedy widzisz supermoc w drugim człowieku – przestajesz go atakować”.

Program przekształca konflikty w lekcje komunikacji, a nie w źródło traumy. Działa zarówno w przypadku agresji fizycznej, wykluczenia społecznego, jak i cyberprzemocy. Mediatorzy uczą rówieśników rozmowy, rozumienia emocji i podpisywania ugód – zamiast eskalacji.

Efekt?

- mniej konfliktów,
- wyższy poziom zaufania,
- widoczny spadek napięć w klasach,
- poprawa zdrowia psychicznego uczniów.

SUPERMOC KLASOWA

psychologia pozytywna w praktyce

To działanie wzmacnia poczucie własnej wartości uczniów poprzez odkrywanie i nazywanie ich mocnych stron. Klasa wspólnie identyfikuje „supermoce” – talenty, cechy i kompetencje każdego ucznia – wykorzystując burzę mózgów, anonimowe pozytywne karteczki oraz finałową prezentację dla całej społeczności szkolnej.

Program opiera się na prostym, ale skutecznym mechanizmie: kiedy uczniowie zaczynają dostrzegać wartość w sobie i innych, maleje potrzeba rywalizacji, wykluczania i agresji. Zajęcia uczą wzajemnego doceniania, empatii i pozytywnego wzmacniania, co bezpośrednio przekłada się na poprawę klimatu klasy.

Efekt?

- wzrost samooceny uczniów,
- redukcja napięć i konfliktów rówieśniczych,
- większa otwartość i współpraca w klasie,
- wzmocnienie dobrostanu psychicznego.

Praktyka jest łatwa do wdrożenia, nie wymaga specjalistycznych zasobów i może być realizowana w każdej klasie jako działanie jednorazowe lub cykliczne.

CODZIENNA ŻYCZLIWOŚĆ

model wdrożenia systemowego

„Codzienna Życzliwość” to kompleksowe działanie angażujące całą społeczność szkolną: uczniów, nauczycieli, rodziców i pracowników szkoły. Jego celem jest trwała zmiana kultury szkoły poprzez codzienne, drobne gesty życzliwości, uważności i wzajemnego szacunku.

Program nie opiera się na pojedynczym wydarzeniu, lecz na systemowym podejściu, które wprowadza jasne zasady komunikacji, wspólne działania klasowe oraz widoczne symbole życzliwości w przestrzeni szkoły. Dzięki temu wzmacnia poczucie bezpieczeństwa i przynależności uczniów.

Efekt?

- poprawa relacji rówieśniczych i nauczyciel–uczeń,
- spadek zachowań agresywnych i wykluczających,
- większe poczucie bezpieczeństwa w szkole,
- realny wpływ na klimat całej placówki.

To praktyka gotowa do skalowania – może być wdrażana na poziomie szkoły, gminy lub całego regionu jako element długofalowej profilaktyki przemocy rówieśniczej.

POEZJA UWALNIA EMOCJE

kultura jako narzędzie regulacji emocji

Ta praktyka wykorzystuje poezję i działania artystyczne jako bezpieczną przestrzeń do wyrażania emocji uczniów. Poprzez recytację, plastykę, muzykę i elementy teatru uczniowie uczą się mówić o tym, co czują – bez oceniania i presji.

Program szczególnie odpowiada na potrzeby uczniów, którzy mają trudność z werbalizacją emocji, a niewyrażone napięcia często przeradzają się w agresję, wycofanie lub konflikty rówieśnicze. Dodatkowym elementem jest współpraca międzypokoleniowa, angażująca rodziców i dziadków w działania twórcze.

Efekt?

rozładowanie napięć emocjonalnych,
rozwój empatii i wrażliwości,
zmniejszenie zachowań agresywnych,
wzmocnienie więzi społecznych i rodzinnych.

„Poezja Uwalnia Emocje” pokazuje, że kultura i sztuka mogą być skutecznym narzędziem profilaktyki przemocy rówieśniczej oraz wsparcia zdrowia psychicznego uczniów.

CO ŁĄCZY NAJLEPSZE PRAKTYKI?

5 MECHANIZMÓW SKUTECZNOŚCI

Analiza wytonionych praktyk, prowadzona w oparciu o doświadczenia szkół zebrane podczas debat regionalnych oraz debaty europejskiej, pozwoliła zidentyfikować wspólne mechanizmy ich skuteczności

1. Wzmacnianie godności i poczucia wartości ucznia

Najlepsze działania zaczynają się od pytania:

„co jest mocną stroną dziecka?”

2. Aktywny udział młodzieży w projektowaniu rozwiązań

Uczniowie nie są odbiorcami – są współautorami.

3. Praca na relacjach, nie na karach

Dialog, życzliwość i uważność na słabszych – zamiast reakcji dopiero po kryzysie.

4. Ograniczenie presji ekranów i przeciążenia cyfrowego

Sport, kultura, działania offline budują odporność psychiczną.

5. Cykl, powtarzalność i możliwość skalowania

Od jednorazowych akcji do powtarzalnego modelu

CO MOŻNA SKALOWAĆ OD ZARAZ

Wnioski z debaty europejskiej były spójne: szkoły potrzebują prostych, powtarzalnych działań, które budują klimat relacji i dobrostan. Należą do nich:

- Tydzień Relacji – coroczny, łatwy do wdrożenia format,
- mikro-inicjatywy emocjonalne (karteczki wdzięczności, poezja, kultura),
- jedno wydarzenie społecznościowe rocznie – dla całej społeczności,
- dokumentowanie efektów (nawet prostą ankietą),
- włączenie uczniów do współtworzenia działań.

Te postulaty korespondują z priorytetami Komisji Europejskiej w obszarze zdrowia psychicznego i edukacji cyfrowej — zwłaszcza z naciskiem na well-being, bezpieczeństwo online, whole-school approach i partycypację uczniów.

POLSKIE ROZWIĄZANIA GOTOWE DLA EUROPY

Projekt pokazał, że polskie szkoły potrafią tworzyć praktyki, które są jednocześnie skuteczne, tanie we wdrożeniu i gotowe do adaptacji – w różnych systemach edukacyjnych. Dlatego pięć modeli wskazanych w ramach projektu zostało zgłoszonych do Europejskiego Portalu Dobrych Praktyk w Zdrowiu Publicznym Komisji Europejskiej. To naturalny krok – bo bezpieczeństwo szkolne nie kończy się na granicach państw – to wspólna europejska odpowiedzialność.

Szkoła słuchana razem – uczniowie,
— nauczyciele i eksperci jednym głosem —
o bezpieczeństwie

Nieocenioną wartością projektu „Szkoła Dialogu i Bezpieczeństwa – dobre praktyki przeciwdziałania przemocy rówieśniczej” były debaty regionalne z udziałem uczniów, dyrektorów, nauczycieli, pedagogów, psychologów i przedstawicieli lokalnych społeczności oraz ekspertów. To właśnie one stały się niezastąpionym źródłem wiedzy, emocji i doświadczeń, których nie da się pozyskać w żadnej innej formule – ani w ankiecie, ani w ekspertyzie naukowej.

Dzięki debatom projekt uzyskał:

- realny obraz życia szkolnego,
- wgląd w problemy, które uczniowie chowają przed dorosłymi,
- perspektywę specjalistów pierwszego kontaktu – pedagogów i psychologów,
- punkty zapalne, które wymagają decyzji systemowych,
- praktyczne rozwiązania, które szkoły już stosują.

Deбаты były przestrzenią, w której szkoła mówi własnym głosem – o tym, co działa, co nie działa, i czego potrzebuje, aby chronić dobrostan psychiczny młodych ludzi.

To właśnie tu poznaliśmy język, emocje i potrzeby młodzieży – od presji porównywania się w mediach społecznościowych, przez lęk przed oceną rówieśniczą, po gotowość do udzielania wsparcia, jeśli tylko dostanie się narzędzia.

CO POWIEDZIELI UCZNIOWIE?

To nie eksperci, lecz młodzież pokazała kierunek działań:

- „Bezpieczeństwo to spokój w głowie, a nie patrole.”
- „Najpierw rozmawiamy między sobą – to zatrzymuje konflikty.”
- „Hejt w sieci zostaje na zawsze – jedno kliknięcie potrafi zniszczyć komuś życie.”
- „Pedagog jest po to, żeby wejść i pogadać – nie po to, żeby karać.”
- „Najwięcej krzywd robimy sobie w internecie, a nie na korytarzu.”

W wielu regionach młodzież podkreślała, że odwaga moralna zaczyna się od świadków – nie od ofiar i nie od sprawców. To przełamanie tabu: „nie chcemy być obserwatorami przemocy”.

CO MÓWIĄ PEDAGODZY I PSYCHOLOGOWIE?

Wypowiedzi pedagogów i psychologów szkolnych konsekwentnie wskazywały, że skuteczne przeciwdziałanie przemocy rówieśniczej opiera się przede wszystkim na codziennej, dostępnej i relacyjnej pracy z uczniami. Specjaliści podkreślali znaczenie działań możliwych do szybkiego wdrożenia w realiach szkoły, opartych na rozmowie, zaufaniu i wczesnym reagowaniu, zanim konflikt lub kryzys ulegnie eskalacji.

Pedagodzy i psychologowie wskazywali, że szczególnie efektywne są:

- krótkie, celowane mikrointerwencje, zamiast rozbudowanych, jednorazowych programów,
- mediacje rówieśnicze, wspierające odpowiedzialność i dialog między uczniami,
- realna dostępność specjalistów („otwarte drzwi”) – możliwość rozmowy bez formalnych barier,
- stała diagnoza klimatu klasy, prowadzona poprzez ankiety, rozmowy i obserwację.

Wspólnym wnioskiem było przekonanie, że profilaktyka oparta na relacjach i uważności przynosi trwalsze efekty niż działania podejmowane wyłącznie w reakcji na kryzysy.

CYFROWA ZMIANA I RYZYKA

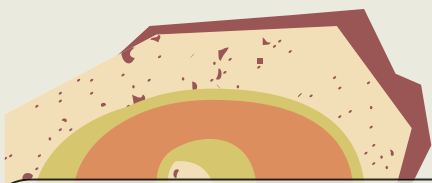
Każda debata potwierdziła, że przemoc rówieśnicza przeniosła się do internetu.

Ryzyka:

- hejt i anonimowe nękanie,
- kradzież tożsamości,
- deepfake'i i manipulacja obrazem,
- presja porównań i autohejt,
- trwałość kompromitujących treści.

Paneliści ds. bezpieczeństwa tłumaczyli:

„Anonimowość w sieci nie istnieje – każdy ślad można odnaleźć.”

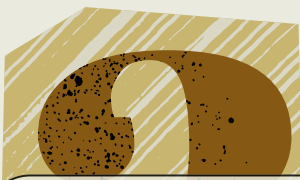

PROFILAKTYKA ZAMIAST INTERWENCJI

Debaty pokazały, że skupienie się wyłącznie na reagowaniu po fakcie nie przynosi trwałych rezultatów.

Uczniowie proszą o:

- empatię,
- rozmowę,
- poczucie wartości,
- higienę psychiczną,
- uważność na słabszych.

ZAUFANIE DO DOROSŁYCH

W wielu regionach padło zdanie kluczowe:

„Pomoc psychologiczna to nie jest wstyd – to jest odpowiedzialność.”

To zmiana kultury szkolnej.

Pedagodzy i psychologowie nie są „ostatnią deską ratunku”, tylko pierwszym kontaktem.

STUDY CASE 1 – SZKOŁA MUNDUROWA

MAŁA SPOŁECZNOŚĆ = DUŻE BEZPIECZEŃSTWO

W niewielkiej szkole mundurowej młodzież i kadra zbudowały środowisko, w którym każdy zna każdego, a konflikty rozwiązuje się zanim narosną. „Model otwartych drzwi” pedagoga i szybkie mediacje rówieśnicze sprawiają, że nikt nie zostaje sam – także ci, którzy mają problemy w domu. Szkoła prowadzi regularne anonimowe ankiety o poczuciu bezpieczeństwa i włącza uczniów w rozwiązywanie ich własnych problemów. To dowód, że najsilniejszym narzędziem przeciw przemocy jest relacja.

Cytaty uczniów – mała społeczność, duża odpowiedzialność

“ U nas nikt nie ginie w tłumie – jak ktoś ma problem, widzimy to od razu. ”

“ Zanim pójdziemy do pedagoga, rozmawiamy między sobą – to zatrzymuje konflikty, zanim się rozjadą. ”

Cytaty kadry pedagogicznej

“ Mała szkoła nie wybacza obojętności – widzimy każdego i reagujemy zanim powstanie kryzys. ”

“ Nie czekamy na duże problemy – u nas drzwi do gabinetu są zawsze otwarte, a rozmowa jest pierwszym narzędziem. ”

STUDY CASE 2 – LICEUM ARTYSTYCZNE

EMPATIA, PORÓWNANIA I AUTOHEJT

Debata ze szkołą artystyczną pokazała zupełnie inny wymiar przemocy: nie fizyczny, lecz emocjonalny – oparty na krytyce prac, hierarchii talentu i autoocenie. Uczniowie zgodzili się: „najwięcej krzywd robimy sobie sami”. Rozwiązaniem okazała się kultura konstruktywnego feedbacku, dyskretne wsparcie psychologiczne oraz zasada: oceniamy pracę, nie osobę.

Cytaty uczniów – emocje, krytyka, wrażliwość

“ Najmocniej rani nie hejt innych, tylko to, co sami sobie mówimy po krytyce pracy. ”

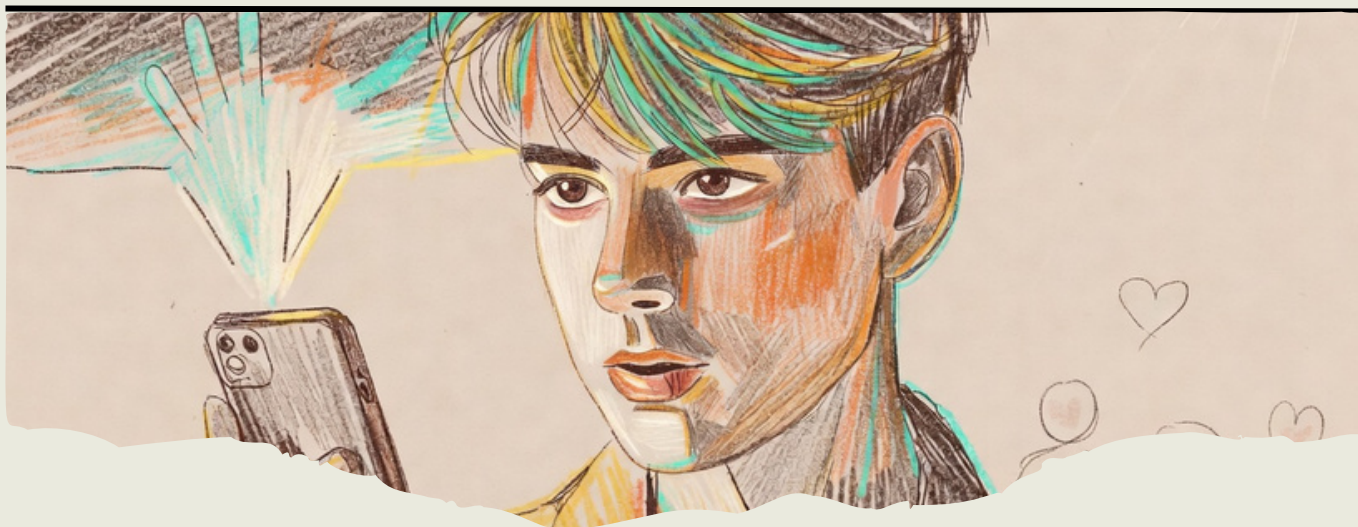
“ Najtrudniej poprosić o pomoc, kiedy czujesz, że twoje emocje są głupie. ”

Cytaty kadry pedagogicznej

“ Wrażliwość jest naszą siłą – ale wymaga kultury krytyki, która nie uderza w człowieka. ”

“ Uczymy, że proszenie o pomoc nie jest defektem artysty – to warunek, żeby przetrwać emocjonalnie. ”

STUDY CASE 3 – DUŻE LICEUM MIEJSKIE

CYBERPRZEMOC, PRESJA I WIDZOWIE

W miejskim liceum punktem zapalnym okazały się social media: hejt, publikowanie zdjęć bez zgody, plotki online. Ekspert ds. bezpieczeństwa tłumaczył konsekwencje prawne, a młodzież podkreślała, że największym problemem nie są sprawcy, tylko widzowie, którzy milczą. Najważniejszy wniosek: szkoła musi budować odwagę moralną świadków.

Cytaty uczniów – cyberprzemoc, presja i widzowie

“ Hejt w internecie zostaje na zawsze – jedno zdjęcie może rozwalić komuś życie. ”

“ Nie chcemy lajkowego wsparcia – chcemy, żeby ktoś stanął obok, kiedy jest trudno. ”

Cytaty kadry pedagogicznej

“ Bezpieczeństwo w sieci jest dziś częścią bezpieczeństwa szkolnego – musimy działać tam, gdzie są uczniowie. ”

“ Największym wrogiem ofiary nie jest sprawca, ale grupa, która udaje, że nie widzi problemu. ”

EUROPEJSKA DEBATA

na temat dobrych praktyk w zdrowiu publicznym

„From Poland to Europe – stopping peer violence together”, zorganizowana w ramach projektu „Szkoła Dialogu i Bezpieczeństwa – dobre praktyki przeciwdziałania przemocy rówieśniczej”, nadała projektowi nowy wymiar i kontekst, poszerzając go o perspektywę europejską. To właśnie na tym etapie polskie doświadczenia szkolne zostały zestawiane z aktualną wiedzą kliniczną oraz europejską perspektywą polityk publicznych, tworząc przestrzeń pogłębionej rozmowy o systemowych sposobach przeciwdziałania przemocy rówieśniczej oraz wzmacniania dobrostanu psychicznego dzieci i młodzieży.

Spotkanie zostało zaprojektowane jako przestrzeń wymiany wiedzy i praktyki, w której kluczowe znaczenie miały zagadnienia wdrażania, partnerstw międzysektorowych oraz skalowania skutecznych rozwiązań w różnych systemach edukacyjnych Europy.

Polska perspektywa oparta na danych (2021–2025)

Silnym punktem debaty była prezentacja dr n. med. Aleksandry Lewandowskiej, Konsultant Krajowej w dziedzinie psychiatrii dzieci i młodzieży, która przedstawiła najnowsze dane dotyczące kondycji psychicznej młodych ludzi oraz skali przemocy rówieśniczej i cyberprzemocy.

Wystąpienie podkreśliło m.in.:

- rosnącą skalę zaburzeń psychicznych wśród dzieci i młodzieży,
- silny związek przemocy rówieśniczej i cyberprzemocy z zachowaniami autodestrukcyjnymi,
- niedostateczny dostęp młodych ludzi do wsparcia psychologicznego w szkołach,
- potrzebę wczesnej profilaktyki i działań środowiskowych, zanim konieczna stanie się interwencja specjalistyczna.

Ten kontekst jasno zarysował punkt wyjścia dla dalszych rozmów: szkoła jest jednym z najważniejszych miejsc ochrony zdrowia psychicznego młodych ludzi.

Europejska perspektywa debaty

Międzynarodowy wymiar wydarzenia wyraźnie wybrzmiał poprzez pogłębioną rozmowę ekspercką poświęconą politykom Unii Europejskiej w obszarze zdrowia publicznego, edukacji i dobrostanu dzieci i młodzieży. W tej części debaty zaprezentowana została perspektywa europejska oparta na doświadczeniach we wdrażaniu i ocenie najlepszych praktyk w różnych krajach UE.

Centralnym głosem tej części był dr Piotr Toczyski – ekspert ds. polityki UE związany z Team Europe Direct Poland, międzynarodowy konsultant w obszarze najlepszych praktyk Komisji Europejskiej i WHO w zdrowiu publicznym. Jego udział wniósł do debaty szeroki, porównawczy kontekst europejski, oparty na pracy z systemami edukacji i zdrowia w wielu państwach.

W rozmowie zwrócono uwagę, że przemoc rówieśnicza i cyberprzemoc stanowią obecnie problem o charakterze ponadnarodowym, wymagający skoordynowanej odpowiedzi na poziomie europejskim. Dyskusja koncentrowała się na roli Unii Europejskiej w tworzeniu ram sprzyjających skutecznemu przenoszeniu sprawdzonych rozwiązań pomiędzy państwami członkowskimi.

Z perspektywy UE kluczowe znaczenie mają mechanizmy umożliwiające skalowanie i porównywalność interwencji, w szczególności poprzez:

- integrację działań profilaktycznych z politykami zdrowia publicznego i edukacji,
- promowanie podejścia whole-school, obejmującego współpracę instytucji oświatowych z rodzinami i środowiskiem lokalnym,
- tworzenie warunków do długoterminowego finansowania i monitorowania skuteczności programów.

Podkreślono, że trwały efekt osiągają te inicjatywy, które są zakorzenione w spójnych strategiach publicznych oraz wspierane przez stabilne ramy instytucjonalne, umożliwiające ich systematyczne wdrażanie i rozwój w skali europejskiej.

PANEL SYSTEMOWY – INTERDYSCYPLINARNA ODPOWIEDŹ NA WSPÓŁCZESNE WYZWANIA

W ramach debaty odbył się także panel systemowy poświęcony praktycznym wyzwaniom związanym z bezpieczeństwem i dobrostanem uczniów w realiach współczesnej szkoły. Dyskusja połączyła perspektywy ochrony zdrowia psychicznego, polityki publicznej, bezpieczeństwa cyfrowego oraz działań społecznych.

Dyskusja pokazała, że bezpieczeństwo uczniów wymaga podejścia systemowego, w którym szkoła nie jest pozostawiona sama sobie, lecz funkcjonuje w sieci współpracy z innymi elementami państwa i społeczeństwa. Tylko takie podejście pozwala skutecznie odpowiadać na złożone problemy współczesnej młodzieży — zarówno w świecie offline, jak i cyfrowym.

GŁOS EUROPY: WSPÓLNE WYZWANIA, ZBIEŻNE KIERUNKI

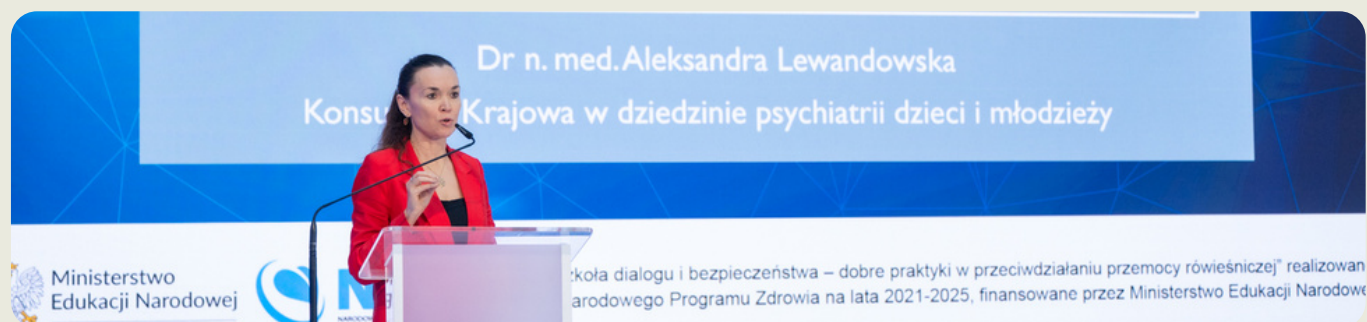
Zarówno europejska perspektywa ekspercka, jak i panel systemowy prowadziły do spójnego wniosku: skuteczne przeciwdziałanie przemocy rówieśniczej wymaga działań opartych na relacjach, ciągłości i współodpowiedzialności, a nie wyłącznie reagowania na kryzysy. Debata potwierdziła, że kierunek obrany w projekcie „Szkoła Dialogu i Bezpieczeństwa” jest zgodny z aktualnymi priorytetami europejskimi w obszarze zdrowia psychicznego i edukacji.

WNIOSKI: BEZPIECZEŃSTWO SZKOLNE JAKO WSPÓLNA AGENDA

Europejska Debatę jednoznacznie pokazała, że przeciwdziałanie przemocy rówieśniczej oraz wzmacnianie zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży nie jest wyzwaniem lokalnym ani incydentalnym. To obszar, który coraz wyraźniej staje się elementem wspólnej europejskiej agendy – łączącej edukację, zdrowie publiczne i politykę cyfrową.

Spotkanie zamknęło się wspólnym przekonaniem:

szkoła bez przemocy to szkoła relacji, profilaktyki i współodpowiedzialności, a rozwiązania, które działają lokalnie, mogą – po odpowiednim dostosowaniu – wzmacniać systemy edukacyjne w całej Europie.

UPOWSZECHNIANIE I TRWAŁOŚĆ REZULTATÓW PROJEKTU

OTWARTE NARZĘDZIA UPOWSZECHNIANIA REZULTATÓW

Rezultaty projektu „Szkoła Dialogu i Bezpieczeństwa – dobre praktyki przeciwdziałania przemocy rówieśniczej” zostały zaprojektowane tak, aby sprzyjać ich dalszemu wykorzystywaniu także po zakończeniu realizacji zadania. W ramach działań upowszechniających stworzono ogólnodostępne repozytorium dobrych praktyk oraz platformę e-learningową, które umożliwiają szkołom bezpłatny dostęp do wypracowanych materiałów edukacyjnych, katalogu sprawdzonych rozwiązań i narzędzi wdrożeniowych. Cyfrowa forma tych zasobów ułatwia ich stosowanie niezależnie od lokalizacji, skali działania szkoły czy dostępnych środków organizacyjnych.

Projekt pozostawia w ten sposób trwałe narzędzia możliwe do samodzielnego wykorzystywania i dalszego rozwijania przez szkoły w przyszłości.

FORMUŁA DEBAT JAKO TRWAŁY MODEL DZIAŁANIA

Trwałym efektem jest także wypracowana formuła debat angażująca uczniów, kadre pedagogiczną i ekspertów, możliwa do kontynuacji w kolejnych inicjatywach lokalnych, regionalnych i ogólnopolskich.

PROJEKT W EUROPEJSKICH MECHANIZMACH WYMIANY DOBRYCH PRAKTYK

Istotnym elementem wzmacniającym trwałość projektu było także zgłoszenie wybranych polskich dobrych praktyk do Europejskiego Portalu Dobrych Praktyk Komisji Europejskiej (EU Best Practice Portal). Włączenie rezultatów projektu do europejskiego obiegu wiedzy pozwala na ich dalsze upowszechnianie, porównywanie i adaptację w innych państwach Unii Europejskiej, a jednocześnie wzmacnia pozycję Polski jako aktywnego uczestnika europejskich działań na rzecz zdrowia publicznego i dobrostanu dzieci i młodzieży.

IMPULS DO KSZTAŁTOWANIA WSPÓLNYCH RAM UNIJNYCH

Doświadczenia i wnioski wypracowane w ramach projektu stanowią również punkt odniesienia dla prowadzonych prac koncepcyjnych o charakterze eksperckim na poziomie Unii Europejskiej. Na bazie zgromadzonych danych, analiz oraz dobrych praktyk podejmowane są działania o charakterze eksperckim i konsultacyjnym, zmierzające do wypracowania założeń potencjalnych ram unijnych, które w przyszłości mogłyby wspierać państwa członkowskie w realizacji spójnych i skutecznych działań na rzecz przeciwdziałania przemocy rówieśniczej w szkołach. Działania te wpisują się w długofalową debatę europejską dotyczącą ochrony zdrowia psychicznego oraz bezpieczeństwa dzieci i młodzieży.

Dzięki połączeniu szerokiego upowszechniania z trwałym osadzeniem rezultatów na poziomie krajowym i europejskim projekt tworzy solidne podstawy do dalszych działań profilaktycznych oraz długofalowego wzmacniania bezpieczeństwa i dobrostanu psychicznego w szkołach.

PODZIĘKOWANIA

Składamy serdeczne podziękowania Ministerstwu Edukacji Narodowej za powierzenie realizacji zadania publicznego oraz udzielone dofinansowanie ze środków publicznych w ramach Narodowego Programu Zdrowia 2021 - 2025.

Dziękujemy także szkołom, dyrektorom, nauczycielom, psychologom i pedagogom szkolnym, uczniom, rodzicom oraz wszystkim ekspertom za współtworzenie rezultatów projektu.

To dzięki Waszemu wspólnemu wysiłkowi powstały skuteczne narzędzia i działania, które realnie ograniczają przemoc rówieśniczą i wzmacniają dobrostan psychiczny dzieci i młodzieży.

Podsumowanie projektu zostało przygotowane przez Fundację na rzecz Ochrony Zdrowia i Rozwoju Opieki Zdrowotnej w ramach realizacji zadania publicznego „Szkoła Dialogu i Bezpieczeństwa – Dobre Praktyki w Przeciwdziałaniu Przemocy Rówieśniczej”.